

Nadicsán József

Pakisztán dilemmái

Pakisztán állam e néven fiatal állam-alakulat, hisz 1947-ben született, Brit India vallási alapú felosztásakor. Ugyanakkor e terület az emberi civilizáció egyik bölcsője. /Indus Völgyi Folyami Kultúra, Harappa, Gandhara kultúrák. Az ország turisztikai potenciálja lenyűgöző, mind a természeti látnivalók, mind az emberi alkotások garmadája található az országban, s arra predesztinálná az országot, hogy a Világ egyik meghatározó turisztikai célállomása legyen. Sajnos, meglehetősen hányattatott sors jutott Pakisztán osztályrészéül, a születéstől – napjainkig. Az ország sok problémája közül „legnehezebb”-ként egy vallási küzdelmet emelnék ki. Az ország területén csap össze az iszlám mérsékeltebb, türelmesebb, indiai gyökerű ága, valamint a merevebb, fundamentális, afgán gyökerű, merev vakhitű ág. Az USA és szövetségesei szembefordultak e szélsőséges szárnyal, amely az Al Khaida terror szervezetet is megtúrta. Innen kezdve Pakisztán válaszut elé került. Fenn tartsa-e a kapcsolatot az USA-val, szövetségeseivel a terrorizmus-elleni harc jelszavával, azaz „szembeforduljon iszlám hitsorsosaival”, vagy korábbi szövetségeseivel forduljon szembe, vállalván a civilizációs áldásokból való kimaradást is, a középkori állapotokba való visszasüllyedést, de ez esetben a fundamentalista iszlám bástyájává magasztosulhatna. A pakisztáni válasz precedensértékű lesz az iszlám világban, rengeteg tanulsággal szolgál másoknak is. A Világ kíváncsi egy 180 milliós muszlim ország döntésére.

Pakistan is a strategic country, located in the heart of Asia. Pakistan has large number of beautiful places and attractions to visit and it also has a long history of different cultures and traditions. This was the reason why I want to share my experiences about Pakistan and also to introduce this country to people. This article introduce the advantages and disadvantages of Pakistan in the frame of a SWOT analysis.

Bevezetés

Pakisztán a nyelvek, vallások, nemzetiségek olvasztótégelye, a multikulturális sokszínűség országa. Vonzódásom Pakisztán iránt igen régi. Kutatásaim során több szempontot igyekeztem figyelembe venni. Magyar nyelven nem született még turisztikai bemutató erről a szép ázsiai országról, ezért készítettem el útikönyvemet. Ezzel kívántam ösztönözni külföldre utazó honfitársaimat, hogy vegyék fel a lehetséges célállomások közé ezt az országot, minél többen látogassák meg, hiszen a személyes élményt semmi sem pótolja.

Szeretnék közreműködni abban a folyamatban, amely az előítéletek megszüntetéséhez, a tévhitek elosztatásához vezet, és elősegíti a félelem nélküli utazást Pakisztánba. Fontosnak tartom az ismeretközlés szándékát is, hiszen nagyon keveset tudunk erről az országról. Pakisztán megismertetése céljából a Pakisztáni Nagykövetség segítségével Pakisztáni Nemzeti Napot szerveztünk Főiskolánkon, ahol az ország legfontosabb sajátosságait bemutató filmvetítés révén ismerkedhettünk az országgal. Ezt követően hallgatóink közreműködésével autentikus ruha-bemutatót nézhettünk végig,

sőt egy Budapesten működő Pakisztáni étterem tulajdonosának a jóvoltából a nemzet ételeiből is kóstolhattunk.

Turisztikai könyvem pusztán a régiók nevezetességeit illusztrálta képekkel, kiegészítve az ilyenkor szokásos alapvető természetföldrajzi paraméterekkel, népességi adatokkal, mind a természeti szépségek (hegyek, vízesés, sivatag stb.), mind az emberi alkotások (palota, vár, mecset stb.) szintjén. Nem vállalkoztam politikai-gazdasági helyzetkép illusztrálására, pártok bemutatásra, a kormány politikájának ismertetésre.

Eddigiekben Pakisztán turisztikai látványosságait vizsgáltam, de a továbbiakban szeretnék újabb területekre is kitérni. További terveim között szerepel a - főiskolánk profiljával is harmonizáló - konyhaművészet és vendéglátás bemutatása, elemzése, mely területek ezer szállal kötődnek Pakisztán kultúrájához, nemzeti karakteréhez.

Jelen dolgozatomban egy SWOT analízis keretében az előnyöket, hátrányokat kívánom összegyűjteni, az akadályok leküzdésének mikéntjét, a pakisztáni turizmus bővítésének lehetőségeit keresem. Trivialitás nyilván, ha nincs turizmus, idegenforgalom, nincs az a bázis sem, amivel kapcsolatosan vendéglátásról lehetne beszélni. A turizmus – vendéglátás egymás lehetőségeit kölcsönösen kiegészíti.

Valószínűsíthető az is, hogy a probléma-felvetés még nem azonos a megoldással, s az sem garantálható, hogy nekem, mint külső szemlélőnek feltétlenül igazam van a helyzet elemzése, a kiút megjelölése során. A SWOT analízis lehetőséget teremt számomra az ország-kép árnyaltabb bemutatására, az országismeret-bővítésére.

Előnyök, lehetőségek

Terület

Az ország nagy területű /kb. nyolcszorosa Magyarország területének/, Ázsia szívében, stratégiai helyen fekszik. Területén a tengerparttól a magas hegyekig, sivatagtól alföldig minden tájegység előfordul, változatos élőhely. Ehhez a 803 ezer km² területhez 175 milliós népesség társul /a Föld 6. legnépesebb országa/, az általunk közgazdaságtanban tanított gazdasági növekedés extenzív tényezői /földterület, munkakéz/ bőven áll rendelkezésre.

Történelem

Ezen a változatos élőhelyen ősidők óta éltek emberek, az emberi civilizáció egyik bölcsőjeként tekinthetünk e pakisztáni tájra. Egyiptomhoz, a Sumér Birodalomhoz hasonlóan itt is folyami kultúra virágzott, az említettekkel időben is egybevágóan. /Indus Völgyi Folyami Kultúra/ Több ezer éves leletek kerültek elő ásatások során, amik jó módról, ízlésről tanúskodnak, másrészt a turizmusnak fontos szegmense lehet a régmúlt relikviáinak bemutatása.

Természeti adottságok

A változatos természeti adottságokkal bíró ország hasonlóan változatos növény és állatvilágot tart el. Számos endemikus /csak az adott helyen élő!/ növény, fa, állat látható Pakisztánban. Ez azért kiemelendő, mert a turizmus terén is elindult egyfajta szakosodás, szegmentáció, az illető célközönséget a konkrét specifikum érdekli. Pakisztán elhelyezkedésénél fogva számos növény és állatfaj elterjedésének egyfajta határvonala. /akár észak – dél, akár kelet – nyugat nézőpontjából/

Kedvező lehetőségek vannak vadász turizmusra, nemzeti parkok látogatására, /a ritka növény és állatvilág felkeresésére/ trófea-gyűjtésre, madár-megfigyelésre, míg az ország északi régiójának hegyi folyóiban, zuhatagos patakjaiban horgászásra nyílik lehetőség. A turista tevelgelhet, északon jak-háttra is ülhet. A turista-csalogató attrakciók széles spektruma, szinte minden összetevője együtt megtalálható.

A természeti adottságok táborában külön kiemelném az északi régió magas hegyeit, a hegymászás, alpinizmus lehetőségeit a turizmus szolgálatában. A világ 7500 méter feletti magas hegyeinek 70 – 75 %-a Pakisztánban található. Ezek a Himalája, Karakorum, Hindukus hegyláncok csúcsai/ kőzetlemezek feltorlódása révén jöttek létre.

A világ 14 db. 8000 métert meghaladó csúcsa közül 5 db. pakisztáni területen található, köztük a K-2 csúcs, a világ második legmagasabb hegye. Nem véletlen, hogy ezek a magas hegyi térségek intenzív turista-forgalmat bonyolítanak le, s ehhez az alpesi adottsághoz megfelelő infrastruktúrával, szakképzett hegyi vezetőkkel is rendelkeznek a helyiek.

Délen több mint 1000 kilométer hosszú tengerparttal bír az ország. Az Indiai óceán beltengeréről, az Arab tengerről van szó. A víz, pontosabban hőmérséklete télen – nyáron lehetőséget teremt a fürdőzésre, vízi sportok üzésére, egy olyan európai időszakban is, amikor az öreg kontinensen havazás, tél van, kemény mínuszok képében. A víz több helyen szennyezett, így a tengerpart nem mindenütt alkalmas fürdőzésre. Vannak viszont fürdésre alkalmas partszakaszok is, pl. Manora sziget.

Növekedés

Az ország évek óta dinamikus gazdasági növekedést produkál, az ütem az egyik legmagasabb a Földön (több éve 8% körül). Ez, – értelemszerűen – táguló világgazdasági, vagy hatalmi pozíciót biztosít Pakisztánnak. Az ENSZ szakemberek a Következő Tizenegy (Next Eleven) táborba sorolták az országot, ide azok az országok kerültek, akik jó eséllyel pályáznak arra, hogy a XXI. században gazdasági nagyhatalommá váljanak. Pakisztán kapcsán úgy tűnik minden pozitívum után „de” kezdetű mondat is van.

Esetünkben a gyors növekedés árnyoldalai sem hallgathatók el. HDI indexes rangsorban Pakisztán csak a 146. helyen áll a Földön, miközben az abszolút számok terén az előrelépés letagadhatatlan.

A gyors – és hosszú távon megalapozottnak tűnő – növekedés alátámasztására egy példa: Kínai tőkével Ázsia legkorszerűbb, mélytengeri kikötője épül a beludzsisztáni Gwadar városában. Tervek szerint a jövőben ezen a kikötőn keresztül bonyolódik le azon – tengerparttal nem rendelkező – közép ázsiai országok külkereskedelme (Tadzsikisztán, Üzbegisztán, Türkmenisztán, Afganisztán stb).

Ez a közvetítői szerep távlatilag is jó konjunktúrát, foglalkoztatási lehetőségeket teremt Gwadarnak, Beludzsisztánnak, végső soron az egész Pakisztánnak. Itt is a „De” kezdetű mondatral folytatom.

A kormány fejlesztéspolitikája hagy maga után kívánnivalókat, a forrás-elosztás egyenlőtlen. Így Beludzsisztán régió rovására zajló elosztás összeütközéshez vezetett a helyi kisebbség és a kormány között.

Hódítások

A történelem során sok nép meghódította az itt élőket. Ezt többnyire tragédiaként szokás említeni a SWOT analízisben, mint az ország kirablását, értékek pusztítását. Én mégis (hosszabb távon) előnyként akarom értelmezni e sajátos kapcsolat-felvételt, hisz a hódítók hatottak az itt élők kultúrájára, befolyásolták – olvasatomban gazdagították! – a meglévő kultúrát, azt az ősi területet, amit ma Pakisztánnak neveznek. Pakisztán multikulturális, sokrétű, soknemzetiségű ország, fiatalos lendülettel. A népesség jó része itt is fiatal, nem munkaképes korú még, hasonlóan a fejlődő világ más térségeihez.

Problémák, veszélyek

Késői függetlenség

Az ország 1947 augusztusában született, vagy nyerte el államjogi függetlenségét. Brit Indiát osztották fel a távozó gyarmatosítók vallási alapon, a hindu többségű Indiára, ill. a muzulmánok lakta új képződményre, Pakisztánra. (Pakisztán így az indiai muszlimok új hazájának tekinthető)

Ez az indítás azonban elhintette a szembenállást, ellentétet Indiával. Több aspektust, következményt említenék ennek alátámasztására: Már a lakosságcsere (hinduk áttelepülése pakisztáni területéről Indiába, ill. muszlimok menekülése Indiából) a világtörténelem legnagyobb közösségi vagy etnikai vérfürdőjéhez vezetett, milliók estek áldozatul lincselésnek, erőszakos cselekményeknek.

Több tájegység szintén áldozatául vált ennek a vallási alapú „cserének”. Legismertebb Kasmír példája. Kasmír korábbi uralkodója Indiához akarta csatolni régióját, a lakosság 85%-os muzulmán túlsúlya azonban ezt megakadályozta. A konklúzió: Kasmír a mai napig megosztott térség (van indiai, ill. pakisztáni fennhatóság alatt álló része). Utóbbinak Azad = Szabad Kasmír a pakisztáni elnevezése. Ezen túl még kínai fennhatóságú Kasmír is létezik, Akszaj Csin néven.

Kasmír vitatott hovatartozása több háborút robbantott ki India – Pakisztán között, s a direkt szembenállás máig nem szűnt meg. India „sakkban tartása” az „erő-egyensúly” megteremtése a katonaság, hadsereg óriási felduzzasztását követelte Pakisztántól. Gyanítható, hogy Pakisztán vezet azon a sajátos tabellán, ami a GDP arányos katonai kiadások témakörében született. E katonai adatok többnyire titkosak, de – nemzetközi szakértők szerint – Pakisztán éves GDP-jének több mint 25%-át katonai kiadásokra fordítja. Észak Korea van még a közelében ezen a táblázaton.

E tényből megint az az evidencia fakad, hogy az indokoltnál kevesebb jut polgári területekre, beruházásokra, egészségügyre, iskola-rendszerre stb. másrészt a hadsereg „állam az államban” saját tör-

vényei szerint működik, vagy pontosabb úgy fogalmaznom, hogy a törvények felett áll, senkinek nem tartozik engedelmisséggel, tábornokai még a politikusokat is sakkban képesek tartani.

A kormányok milliárdokat költöttek/költenek hadászati célokra, máskülönben nem tudták volna összetartani az országot. - A kormány velejéig korrump, a hadsereget irányító punjabi tábornoki kar milliárdokat tulajdonít el, katonai diktatúrát teremtett. A kormány a nemzetiségeket is kifosztja, maga ellen fordította.

A diktatúrát nem érdeklik az alapvető szükségletek: az igazságszolgáltatás részrehajló, az egészségügy elhanyagolt, az oktatás hevenyészett, jórészt Korán egyházi iskolákat támogat az állam, a világi oktatásra nem jut elég pénz. A közbiztonság egyike a legrosszabbaknak a világon. Az emberek ma már nyíltan utcára vonulnak tüntetni a katonai hatalom ellen, demokratikus polgári kormányzást követelve.

Vallás

A legnagyobb problémának azonban azt tekintem, hogy Pakisztán vallási frontvonal. Az iszlám mérsékelt, és harcos fundamentalista vonala közötti összecsapás színtere. Két nagyon különböző kultúra határvonala húzódik itt. Az engedékenyebb, türelmesebb indiai iszlám, és az afgán hegyvidék merev vakhite csap itt össze.

Külön pikantériát kölcsönöz a vallási küzdelmeknek, hogy a radikális iszlám is Indiában, Deoband városában született. A radikálisoknak nagy a hangjuk, de a politikai választásokon kevés sikert értek el.

Nem helytálló az a megfogalmazás, hogy polgárháború zajlana Pakisztánban, vallási indíttatású a harc. Tény viszont, hogy alapítása óta is ingatag, bizonytalan lábakon áll az ország.

Amikor 1947-ben létrejött Pakisztán, első elnöke Muhammad Ali Jinnah és értelmiségi hívei olyan világi államot álmodtak, ahol demokratikus pillérek nyugszik az ország, s ahol az iszlám nem politikai, hanem kulturális tényező. Ez az „induló alap” mára sokak szemében „megváltozott”.

Az ország „iszlamisálódásának” vagyunk tanúi, a fundamentalista szárny lélekszámához képest sokkal nagyobb politikai szerepet, súlyt kapott. Ma már Pakisztán világi államiságát is többen megkérdőjelezzik.

Vissza akarnak térni az iszlám gyökerekhez, iszlám-államberendezkedést, sarija törvénykezést követelnek, sőt egyenesen Mohamed próféta VII. századi – korai középkori – iszlámjára, annak kereteire vágnak.

Míg Muhammad Ali Jinnah úgy fogalmazott, Pakisztán mutassa meg a világnak, hogy az iszlám és a modern, demokratikus alapokon álló élet összeegyeztethető, addig ma – egyre többen – csak az első elemet követelik. Az elhanyagolt világi iskolák helyére csak Koránt tanító medreszék, a vallási oktatás lépett.

Identitás

Ennek a „vallási zavarnak” egyenes következménye egy „identitás-zavar” Pakisztán esetében. „Kit támogassunk? Kinek a szövetségesei legyünk?”

Afganisztán szovjet megszállásakor egyrészt több százezer fundamentalista pastu menekült át Pakisztánba Afganisztánból. Az USA a szovjetek ellen harcolókat, a hazájukat vesztett mudzsahed harcosokat támogatta. Pakisztán az USA oldalán sorakozott fel a Szovjetunió ellenes háborúban. Az iszlám medreszék váltak toborzó-központokká Pakisztánban, különösen az Északnyugati Határvidék, illetve annak székhelye Pesavár és környéke.

A szovjetek afganisztáni kiverése után egyfajta vákuum keletkezett a térségben, s miután az amerikaiak hazatértek, a radikális iszlám terjedésére nyílt lehetőség a térségben. Az afgán – pakisztáni határvidék hegyei között kibontakozott a tálib fundamentalista mozgalom, és bebocsátást nyert Afganisztánba az Al Kaida terrorszervezet.

Mivel az afgán – pakisztáni határvidék mindkét oldalán ugyanaz a nép, vagy törzs lakik (pastuk), a fundamentalista hatás erősödésének lehettünk tanúi a határ másik oldalán is. Az ún. Törzsi Területeken, nem érvényesülnek a hivatalos, állami törvények, a törzsek ősi szokásaikat, hitüket, törvényeiket érvényesítik, ezeket a törzsi területeket (legismertebb ilyen törzsi terület észak és dél Wazirisztán) gyakorlatilag kiszakították Pakisztán állam területéből, az állam egységét, integritását is megkérdőjelezve, s mint említettem, az Al Kaida terrorszervezetet is megtűrik területeiken.

Pakisztán támogatását élvező tálibok 1996-ban bevették Kabult, s bevezették az iszlám jog szélsőségesen értelmezett változatát, parancs-uralkodó rendszert alakítottak ki. Miután az USA szembefordult a tálib rendszerrel, az Al Kaida terror-szervezettel, támogatóival, Pakisztán válaszául elé került. Fenntartsa e korábbi szövetségét pastukkal, Afganisztánnal, tálibokkal, - egyáltalán az iszlámmal, vagy korábbi szövetségéhez, az USA-hoz hasonlóan forduljon szembe „hitsorsosaival”. E kérdés a mai napig nem egyértelműen eldőlt Pakisztánban.

Hivatalosan a korábbi elnök –Pervez Musharraf – az USA-t választotta, de számos esemény /pl. Oszama bin Laden évekig bujkálhatott egy állami tulajdonú pakisztáni épületben, katonai intézmény közelében/ - megkérdőjelezi a fenti egyértelműséget.

A nemzetközi közvélemény úgy fogalmazta meg elvárásait Pakisztánnal szemben, hogy „hadserege tartsa a pakisztáni – afgán hegyvidék/határvidék térségében az Al Kaida terrorszervezetet” Ez az elképzelés kivitelezhetetlen. Nem látunk, nyilván nem is akarunk belelátni terrorista stratégiákba, de az Al Kaida az ország számos térségében jelen van, dőreség lokális korlátokat elképzelni.

Pakisztánnak számos dilemmájára – még ha ördögi körnek tűnik is! – választ kell adnia. Csak remélni lehet, hogy ez a hányattatott sorsú ország olyan megoldást talál globalizálódó világunkban, ami nem az elzárkózást, a középkorba való visszasüllyedést, hanem a kapcsolat-építést, a világ folyamataiba való tevőleges részvételt,aktív szerep-vállalást választja.

Mindenesetre a pakisztáni nép sorsa, jövője számos tanulsággal szolgálhat a Világ, valamint a többi iszlám nemzet számára.

Irodalom:

CSICSMANN L. (2008): *A demokratikus hatalommegosztás kérdőjelei Pakisztánban Benazir Bhuttó halálát követően*. ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzése, Budapest.

CSICSMANN L. (2008): *A pakisztáni belpolitikai folyamatok regionális és nemzetközi dimenziója*. MKI Tanulmányok, Budapest.

CSICSMANN L. (2008): Pakisztán és Banglades: Államképző erő-e a vallás? In: Böszörményi J., - Hegedűs D.: *Állam és kisebbség Ázsiában – európai nézőpontból*. EÖKIK, Budapest.

CSICSMANN L. (2009): *A politikai iszlám szerepe a Pakisztáni Iszlám Köztársaság bel és külpolitikájában*. Lilium Aurum, Dunaszerdahely.